A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2011. október 25.(*)

„Fellebbezés – Verseny – A szóda közösségi piaca – Kartell – A védelemhez való jog megsértése – Iratbetekintés – A vállalkozás meghallgatása”

A C-110/10. P. sz. ügyben,

a **Solvay SA** (székhelye: Brüsszel [Belgium], képviselik: P. Foriers, R. Jafferali, F. Louis és A. Vallery ügyvédek)
fellebbezőnek
az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján 2010. február 26-án benyújtott fellebbezése tárgyában,
a másik fél az eljárásban:
az **Európai Bizottság** (képviselik: J. Currall és F. Castillo de la Torre, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: N. Coutrelis ügyvéd, kézbesítési cím: Luxembourg)
alperes az elsőfokú eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),
tagjai: V. Skouris elnök, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J. C. Bonichot és U. Lõhmus tanácselnökök, A. Rosas (előadó), R. Silva de Lapuerta, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, A. Arabadjiev és E. Jarašiūnas bírák,
főtanácsnok: J. Kokott,
hivatalvezető: R. Şereş tanácsos,
tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2011. január 18-i tárgyalásra,
a főtanácsnok indítványának a 2011. április 14-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

1 Fellebbezésében a Solvay SA (a továbbiakban: Solvay) az Európai Unió Törvényszékének T-58/01. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 2009. december 17-én hozott ítéletének (EBHT 2009., II-4781. o.; a továbbiakban: megtámadott ítélet) hatályon kívül helyezését kéri, amely ítéletben a Törvényszék elutasította az EK-Szerződés 81. cikkének alkalmazására vonatkozó, 2000. december 13-i 2003/5/EK bizottsági határozat (COMP/33.133 – B: „nyerssz̀oda – Solvay, CFK” ügy) (HL 2003. L 10., 1. o.; a továbbiakban: vitatott határozat) megsemmisítése, másodlagosan pedig a vele szemben kiszabott bírság törlése vagy csökkentése iránt előterjesztett keresetét.

A jogvita előzményei

2 A Solvay jelentős vegyipari vállalkozás. Alapítója, Ernest Solvay dolgozta ki a szintetikus szóda, vagyis azon anyag előállítását lehetővé tévő eljárást, amelyet elsősorban az üveggyártásban használnak. A szódát emellett a vegyiparban, a tisztítószergyártáshoz, valamint a kohászatban is használják.

3 1870 körül a Solvay termelési licenciát ruházott át a Brunner, Mond & Co.-ra, vagyis azon vállalkozások egyikére, amelyek eredetileg az Imperial Chemical Industriest (a továbbiakban: ICI) alkották. A Solvay, valamint a Brunner, Mond & Co. felosztották egymás

között a befolyási övezeteiket („Alkali Cartel”), melynek értelmében a Solvay az európai kontinensen, míg a Brunner, Mond & Co. a Brit-szigeteken, a Brit Nemzetközösségben, valamint Afrika, Ázsia és Dél-Amerika egyéb országaiban gyakorolta tevékenységét. Az eredeti megállapodást több alkalommal, így többek között 1945-ben is megújították.

4 Az 1980-as évek végén a Solvay volt a legfőbb szódatermelő mind az Európai Közösségben, ahol a piac 60%-át képviselte, mind pedig világszinten. Az ICI a második helyet foglalta el a termelésben. Őket követte négy kisebb termelő, vagyis a Rhône-Poulenc, az Akzo, a Matthes & Weber, valamint a Chemische Fabrik Kalk (a továbbiakban: CFK).

5 Az Egyesült Államokban természetes szódát állítottak elő. Ez utóbbi termelési költségei alacsonyabbak voltak a szintetikus szóda termelési költségeinél, viszont e költségekhez hozzá kellett adni a szállítás díját is. A közösségi vállalkozásokat néhány éven át dömpingellenes intézkedések védték, ezeket azonban felülvizsgálták akkor, amikor az Európai Közösségek Bizottsága megindította a peres eljárásokat. Lehetséges volt ugyanis, hogy a dömping már nem bizonyított.

6 A kelet-európai országok termelői szintén versenytársaknak minősültek, de csak kevéssé jelentős mennyiségű szóda vonatkozásában. Az ezen országokból származó behozatal szintén dömpingellenes intézkedések tárgyát képezte.

7 A közösségi piacon a befolyási övezeteknek a Solvay és az ICI közötti felosztását, valamint a nemzeti piacok részekre töredezettségét lehetett megállapítani, jelentős árbeli eltérésekkel.

8 Mivel a Bizottság a Közösségben működő különböző termelő vállalkozások közötti megállapodások fennállására gyanakodott, 1989 elején vizsgálatokat folytatott a legfőbb szódatermelőknél, és számos dokumentum átadását kérte. E vizsgálatokat információkérések egészítették ki.

9 A Bizottság 1990. március 13-án közös kifogásközlést küldött a Solvaynak, az ICI-nak és a CFK-nak. A kifogásolt jogsértések az alábbi rendelkezések megsértésében nyilvánultak meg:

– az EGK-Szerződés 85. cikke (módosítás után az EK-Szerződés 85. cikke, később EK 81. cikk), a Solvay és az ICI részéről,

– a Szerződés 85. cikke, a Solvay és a CFK részéről,

– az EGK-Szerződés 86. cikke (módosítás után az EK-Szerződés 86. cikke, később EK 82. cikk), a Solvay részéről,

– a Szerződés 86. cikke, az ICI részéről.

10 A Bizottság az egyes eljárás alá vont vállalkozásokkal nem az összes dokumentumot, hanem kizárólag azokat a dokumentumokat közölte, amelyek az adott vállalkozással szemben kifogásolt jogsértésre vonatkoztak. Ezenkívül számos dokumentumot vagy szövegrészt bizalmas kezelés folytán nem közölt az érintett vállalkozásokkal.

11 A Bizottság az említett vállalkozásoknak lehetőséget biztosított a meghallgatásra. Úgy tűnik, hogy a Solvay nem kívánt részt venni a meghallgatáson.

12 A Bizottság 1990. december 19-én meghozta az alábbi négy határozatot:

– az [EK 81. cikk] alkalmazására vonatkozó 91/297/EGK határozatot (IV/33.133 – A: „nyersszóda – Solvay, ICI” ügy) (HL 1991. L 152., 1. o.), amelyben lényegében azt rótta a Solvay és a ICI terhére, hogy továbbra is felosztották a szóda piacát, e vállalkozások azon állítása ellenére, mely szerint az 1945 során megkötött megállapodást már nem alkalmazzák, és amely határozatban annak bizonyítása érdekében, hogy a magatartások nem voltak önállóak („párhuzamos magatartások”), a Bizottság többek között azt rögzítette, hogy bizonyos esetekben a Solvay szállított az ICI nevében, valamint hogy e két vállalkozás között gyakori volt a kapcsolattartás;

– az [EK 81. cikk] alkalmazására vonatkozó 91/298/EGK határozatot (IV/33.133 – B: „nyersszóda– Solvay, CFK” ügy) (HL 1991. L 152., 16. o.), amelyben azt rótta a Solvay és a CFK terhére, hogy az árakra vonatkozóan megállapodást kötöttek annak fejében, hogy a Solvay a CFK részére évente felülvizsgálandó minimális eladási mennyiséget biztosít;

– az [EK 82. cikk] alkalmazására vonatkozó 91/299/EGK határozatot (IV/33.133 – C: „nyersszóda – Solvay” ügy) (HL 1991. L 152., 21. o.), amelyben azt rótta a Solvay terhére, hogy visszaélt az erőfölényével, amikor elhanyagolható tonnamennyiségekre utalva alkalmazta az árleszállítások, visszatérítések és árengedmények rendszereit, amivel az volt a célja, hogy az ügyfeleket a teljes szükségletük vonatkozásában magához kösse, a versenytársakat pedig kizárja;

– az [EK 82. cikk] alkalmazására vonatkozó 91/300/EGK határozatot (IV/33.133 – D: „nyersszóda – ICI” ügy) (HL 1991. L 152., 40. o.), amelyben hasonló magatartást rótt az ICI terhére.

13 E négy határozatot vitatták a Törvényszék előtt. A Solvay kérte a 91/297 határozat (T-30/91. sz. ügy), a 91/298 határozat (T-31/91. sz. ügy) és a 91/299 határozat (T-32/91. sz. ügy) megsemmisítését. Az ICI kérte a 91/297 határozat (T-36/91. sz. ügy) és a 91/300 határozat (T-37/91. sz. ügy) megsemmisítését. Ezzel szemben a CFK megfizette a 91/298 határozatban vele szemben kiszabott bírságot.

14 Ezzel összefüggésben emlékeztetni kell arra, hogy a Törvényszék 1992. február 27-én a polivinil-kloridot (PVC) előállító vállalkozások közötti kartellre vonatkozó megállapodással kapcsolatos bizottsági határozatot e határozat szabályszerű hitelesítésének hiánya következtében nemlétezőnek nyilvánította (a T-79/89., T-84/89., T-85/89., T-86/89., T-89/89., T-91/89., T-92/89., T-94/89., T-96/89., T-98/89., T-102/89. és T-104/89. sz., BASF és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1992. február 27-én hozott ítélet [EBHT 1992., II-315. o.]). A Solvay a jelen ítélet 13. pontjában említett azon ügyekben, amelyekben felperesként járt el, „keresetkiterjesztéseket” nyújtott be, amelyekben új jogalapot hozott fel arra vonatkozóan, hogy az általa kezdetben megsemmisíteni kért határozatot a Törvényszék nyilvánítsa nemlétezőnek, ennek kapcsán pedig két olyan újságcikkre hivatkozott, amelyekből kiderül, hogy a Bizottság elismerte, hogy huszonöt éve nem hitelesített egyetlen határozatot sem.

15 Miután a Bíróság a C-137/92. P. sz., Bizottság kontra BASF és társai ügyben 1994. június 15-én hozott ítéletében (EBHT 1994., I-2555. o.) elbírálta a fenti ítélet ellen benyújtott fellebbezést, a Törvényszék újabb pervezető intézkedéseket tett a jelen ügyben, nevezetesen felhívta a Bizottságot, hogy nyújtsa be többek között a felperes által megtámadott határozatnak azt a szövegét, amelyet annak idején hitelesített. A Bizottság azt válaszolta, hogy mindaddig nem látja indokoltnak, hogy e jogalap megalapozottságának tárgyalásába bocsátkozzék, amíg a Törvényszék e jogalap elfogadhatóságát el nem bírálta. Mivel azonban a Törvényszék az 1994. október 25-i végzésben kötelezte a Bizottságot a fent említett szöveg benyújtására, a Bizottság eleget tett e végzésnek és benyújtotta az említett határozat szövegét. A Törvényszék az 1994. december 6-i és 7-i tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előterjesztéseit és a kérdéseire adott válaszait.

16 A Törvényszék 1995. június 29-én öt ítéletet hozott.

17 A T-30/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítélet (EBHT 1995., II-1775. o.), valamint a T-36/91. sz., ICI kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítélet (EBHT 1995., II-1847. o.) a védelemhez való jog megsértése miatt megsemmisítette a 91/297 határozatot, azzal az indokkal, hogy a Bizottság a közigazgatási eljárás során nem biztosított megfelelő betekintést az iratokba, nevezetesen pedig azokba, amelyek a védelem szempontjából hasznosnak bizonyulhattak volna. A Törvényszék annak megállapításához, hogy a közigazgatási eljárás során elkövetett szabálytalanságot a bírósági eljárás során nem lehetett orvosolni, a fent hivatkozott Solvay kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 98. pontjában többek között megjegyezte, hogy „ha a felperes a közigazgatási eljárás során felhasználhatott volna olyan dokumentumokat, amelyek alkalmasak arra, hogy tisztázzák őt, adott esetben befolyásolhatta volna a Bizottság tagjaiból álló testület által végzett mérlegeléseket, legalábbis azzal kapcsolatban, hogy milyen bizonyító ereje van annak a párhuzamos és passzív magatartásnak, amelyet a jogsértés kezdete, vagyis annak tartama vonatkozásában vele szemben kifogásolnak”. A Törvényszék mind a fent hivatkozott Solvay kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben, mind pedig a fent hivatkozott ICI kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben úgy ítélte meg, hogy a Bizottságnak a más vállalkozásoktól származó dokumentumokról legalább egy listát kellett volna nyújtania annak érdekében, hogy lehetővé tegye e dokumentumok pontos tartalmának és a védelem szempontjából fennálló hasznosságuknak a vizsgálatát.

18 A T-31/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítélet (EBHT 1995., II-1821. o.) a Solvay vonatkozásában megsemmisítette a 91/298 határozatot azzal az indokkal, hogy a Bizottság e határozatát nem hitelesítették szabályszerűen.

19 A T-32/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítélet (EBHT 1995., II-1825. o.) ugyanezzel az indokkal megsemmisítette a 91/299 határozatot.

20 A T-37/91. sz., ICI kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítélet (EBHT 1995., II-1901. o.) tárgyát a 91/300 határozat képezte. A Törvényszék elutasította a más vállalkozásoktól származó dokumentumok közlésének elmaradására alapított jogalapokat és érveket, azzal az indokkal, hogy e dokumentumok a felperes védekezése szempontjából nem lehettek volna hasznosak, továbbá elutasította a magától a felperestől származó dokumentumok listája közlésének elmaradására alapított jogalapokat és érveket is. Mindazonáltal a szabályszerű hitelesítés hiánya miatt megsemmisítette a megtámadott határozatot.

21 A fent hivatkozott T-31/91. sz., Solvay kontra Bizottság és a fent hivatkozott T-32/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítéletek ellen a Bizottság fellebbezéssel élt, amelyeket a Bíróság a C-287/95. P. és C-288/95. P. sz., Bizottság kontra Solvay egyesített ügyekben 2000. április 6-án hozott ítéletében (EBHT 2000., I-2391. o.) bírált el. Hasonlóképp, a fent hivatkozott T-37/91. sz., ICI kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítélet ellen is fellebbezést nyújtottak be, amelyet a Bíróság a C-286/95. P. sz., Bizottság kontra ICI ügyben 2000. április 6-án hozott ítéletben (EBHT 2000., I-2341. o.) bírált el. E fellebbezéseket a Bíróság a fent hivatkozott Bizottság kontra Solvay és a fent hivatkozott Bizottság kontra ICI ügyben hozott két ítéletében elutasította.

22 A Solvay-jel kapcsolatban a Bizottság 2000. december 13-án a következő két újabb határozatot hozta:

– A vitatott határozatot, amely megegyezik a 91/298 határozattal. E két határozat szövege lényegében azonos. A vitatott határozat ezenkívül tartalmazza az eljárás ismertetését is. E határozat címzettje a Solvay, amely vállalkozással szemben a Bizottság 3 millió euró bírságot szab ki.

– Az EK-Szerződés 82. cikkének alkalmazására vonatkozó 2003/6/EK határozatot (COMP/33.133 – C: „nyersszóda – Solvay” ügy) (HL 2003. L 10., 10. o.), amely megegyezik a 91/299 határozattal, viszont ezenkívül tartalmazza az eljárás ismertetését is. E határozatban a Bizottság 20 millió euró bírságot szab ki a Solvay-jel szemben.

23 A Solvay keresetekkel támadta meg e határozatokat. A Törvényszék a T-57/01. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 2009. december 17-én hozott ítéletében (EBHT 2009., II-4621. o.), valamint a megtámadott ítéletben elutasította e kereseteket.

A Törvényszék előtti eljárás

24 Mivel a felperes az iratbetekintés hiányára alapított jogalapot hozott fel, a Törvényszék 2003. december 9-én felhívta a Bizottságot, hogy nyújtson be többek között olyan listát, amely az ügyiratot képező valamennyi dokumentum részletes felsorolását tartalmazza. A Bizottság az előírt határidő meghosszabbítását kérte, ezt követően pedig első, majd második listát nyújtott be. A Solvay kérte, hogy bizonyos dokumentumokba betekinthessen. A Bizottság a bizonyítás e szakaszában ismerte el, hogy bizonyos ügyiratokat elvesztett, továbbá nem tudja összeállítani az ezen ügyiratokat képező dokumentumok listáját, mivel állítása szerint az akták jegyzéke sem lelhető fel. A felperes 2005. július 15-én, a Bizottság pedig 2005. november 17-én benyújtotta az arra vonatkozó írásbeli észrevételeit, hogy a Solvay által megtekintett dokumentumok mennyire voltak hasznosak a Solvay védekezése szempontjából. A Törvényszék 2008 során még különböző kérdéseket intézett a felekhez. A tárgyalásra ugyanezen év június 26-án került sor.

A megtámadott ítélet

A vitatott határozat megsemmisítésére irányuló kérelmek alátámasztása érdekében előadott érvelés

25 A felperes négy jogalapot hozott fel, amelyek részekre oszlottak, e részeken belül pedig több érvet tartalmaztak.

Az időmúlásra alapított első jogalap

– Az elévülési szabályok téves alkalmazása

26 A Solvay azt állította, hogy az eljárás megindításához való jog elévülése, amelynek számítása az eljárások időtartamának korlátozásáról, valamint az Európai Gazdasági Közösség szállításra és versenyre vonatkozó szabályai alapján kezdeményezett szankciók végrehajtásáról szóló, 1974. november 26-i 2988/74/EGK tanácsi rendelet (HL L 319., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 1. kötet, 61. o.) alapján történik, a fellebbezési eljárás alatt nem nyugszik. A Solvay szerint a Bizottság közvetlenül a fent hivatkozott T-31/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítélet kihirdetését követően újabb határozatot hozhatott volna. A Bizottság a fellebbezés előterjesztésével kockázatot vállalt, annál is inkább, mivel tudomása volt a fent hivatkozott Bizottság kontra BASF és társai ügyben hozott ítéletről, amelyben a Bíróság az aktusok hitelesítésének elmaradása kérdésében foglalt állást.

27 A Törvényszék a C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P–C-252/99. P. és C-254/99. P. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott, a második PVC-határozatra vonatkozó ítéletből (EBHT 2002., I-8375. o.) levezetett érvek alapján a megtámadott ítéletben úgy ítélte meg, hogy azt az időtartamot, amely alatt a fellebbezési eljárás folyamatban volt a Bíróság előtt, az elévülés nyugvásának kellett tekinteni (78–90. pont). A Törvényszék kiemelte a Solvay által javasolt megoldással járó gyakorlati nehézségeket, vagyis azt, hogy adott esetben két határozat létezhetett volna egyidejűleg, amennyiben a Bíróság helyt adott volna a Bizottság fellebbezésének.

– Az ésszerű határidő elvének megsértése

28 A Törvényszék megvizsgálta az eljárás minden egyes szakaszát, valamint átfogóan az egész eljárást. Ezenkívül megjegyezte, hogy mivel a vitatott határozat lényegében megegyezik a 91/299 határozattal, a védelemhez való jogot az időmúlás ellenére nem sértették meg. A Törvényszék a megtámadott ítélet 141. pontjában többek között megállapította, hogy a felperes kifejezetten lemondott arról a lehetőségről, hogy a Törvényszék a bírságot kártérítés címén csökkentse, és kártérítési keresetet sem terjesztett elő.

A vitatott határozat elfogadásához és hitelesítéséhez megkövetelt lényeges eljárási szabályok megsértésére alapított második jogalap

29 A Törvényszék elutasította az e jogalapon belül a kollegialitás elvének megsértésére és a jogbiztonság elvének megsértésére alapított első két részt. A felperes újbóli meghallgatáshoz való jogával kapcsolatban a Törvényszék megállapította, hogy a vitatott határozat szövege lényegében megegyezik a 91/298 határozat szövegével, ennek következtében pedig a Bizottságnak nem kellett újból meghallgatnia a felperest (a megtámadott ítélet 172. pontja). Ezenkívül a Törvényszék elutasította e jogalapnak a kartellekkel és piaci erőfölénnyel kapcsolatban a tanácsadó bizottsággal folytatott ismételt egyeztetés hiányára, valamint az e bizottság szabálytalan összetételére alapított részét.

30 A Törvényszék elutasította az e jogalapon belül a pártatlanság, a gondos ügyintézés, valamint az arányosság elvének megsértésére alapított részt is.

A tagállamok közötti kereskedelem érintettségének hiányára alapított harmadik jogalap

31 A felperes vitatta a vele szemben kifogásolt állítólagos kereskedelmi stratégiát. Ugyanakkor a Törvényszék szerint nem vitatta a CFK-val kötött megállapodás tartalmát (a megtámadott ítélet 214. pontja). A Törvényszék a megtámadott ítélet 215. pontjában megállapította, hogy a nemzeti piacon évenkénti minimális eladási tonnamennyiséget garantáló ilyen megállapodás jellegénél fogva alkalmas a kereskedelemben egyébként követett irány megváltoztatására, anélkül hogy bizonyítani kellene a kereskedelmi stratégia fennállását.

Az iratbetekintési jog megsértésére alapított negyedik jogalap

32 A Törvényszék megvizsgálta, hogy az, hogy a felperes a közigazgatási eljárás során nem tekinthetett be bizonyos dokumentumokba, megakadályozta-e őt abban, hogy tudomást szerezhessen olyan dokumentumokról, amelyek a védekezése szempontjából hasznosak lehettek. A Törvényszék nemleges következtetésre jutott, miután megállapította, hogy a CFK-val kötött megállapodás bizonyította a tagállamok közötti kereskedelem érintettségét, továbbá hogy a kereskedelmi stratégiára alapított érvnek ebből a szempontból nem volt jelentősége. A Törvényszék megvizsgálta az e jogalapon belül az iratbetekintés teljességének hiányára vonatkozó részt. Miután megkísérelte meghatározni a Bizottság által elvesztett ügyirat tartalmát, a Törvényszék a megtámadott ítélet 262. pontjában megvizsgálta, hogy a Solvay-jel szemben kifogásolt magatartásokat bizonyították-e a meglévő ügyiratban foglalt dokumentumok, és megállapította, hogy „semmi nem enged[ett] arra következtetni, hogy [a felperes] a hiányzó részaktákban olyan elemeket találhatott volna, amelyek alapján kétségbe vonhatta volna a Bizottság megállapításait”.

A bírság csökkentésére irányuló kérelmek alátámasztása érdekében előadott érvelés

33 A felperes öt jogalapot hozott fel, amelyeket a következőkre alapított: a jogsértések súlyának téves értékelésére; a jogsértés időtartamának téves értékelésére; arra, hogy a Bizottság tévesen állapította meg a súlyosító körülményeket; enyhítő körülmények fennállására, valamint a bírság összegének különösen az eltelt idő miatti aránytalanságára.

34 A Törvényszék a megtámadott ítélet 303. pontjában megállapította, hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy a szóban forgó jogsértés 1990 végéig tartott volna. Következésképpen a bírságot 25%-kal csökkentette.

35 Végeredményben a Törvényszék a bírság összegét 2,25 millió euróban állapította meg. A felperest kötelezte a saját költségei háromnegyed részének, valamint a Bizottság részéről felmerült költségek háromnegyed részének viselésére, a Bizottságot pedig arra, hogy maga viselje a saját költségeinek egynegyed részét, valamint a felperes költségeinek egynegyed részét.

A fellebbezésről

36 A fellebbező három jogalapot terjeszt elő. Az első jogalap az ésszerű határidőn belüli eljáráshoz való jog megsértésén alapul. A második jogalap a védelemhez való jog abból eredő megsértésén alapul, hogy a Bizottság azok után, hogy a közigazgatási eljárás során megtagadta a fellebbezővel szemben az iratbetekintést, elvesztette az ügyirat egy részét. A

harmadik jogalap a fellebbező azon jogának megsértésén alapul, hogy a Bizottság a vitatott határozat meghozatala előtt meghallgassa őt.

37 Mindenekelőtt a második és a harmadik jogalapot kell egyszerre megvizsgálni, amelyek mindegyike a védelemhez való jog megsértésére vonatkozik.

A felek érvei

38 A fellebbező a második jogalap első részében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék azáltal, hogy őt kötelezte annak bizonyítására, hogy az elveszett iratok hasznosak lettek volna a védekezése szempontjából, lehetetlen bizonyítást követelt tőle, mivel az említett iratokat nem lehetett megvizsgálni.

39 A fellebbező e jogalap második részében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék figyelmen kívül hagyta azt az elvet, mely szerint elegendő, ha az említett iratok, még ha csekély mértékben is, de esélyt jelentenek arra, hogy befolyásolják a vitatott határozatot.

40 A fellebbező e jogalap harmadik részében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék annak ellenőrzése során, hogy a hiányzó iratok befolyásolhatták-e a vitatott határozatot, nem szorítkozott az ügyirat ideiglenes vizsgálatára, hanem mindjárt az ügy érdemében döntött. A Törvényszék ugyanis első lépésként megállapította, hogy a felperes által a vitatott határozat megsemmisítése iránti keresetének alátámasztása érdekében előadott, a tagállamok közötti kereskedelem érintettségének hiányára alapított érdemi jogalapot el kell utasítani, majd ebből vezette le második lépésként, hogy a felperes számára hozzáférhetővé nem tett dokumentumok semmilyen módon nem befolyásolhatták volna a határozat tartalmát.

41 A fellebbező ugyanezen jogalap negyedik részében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék megítélése szerint felperesként nem bizonyította, hogy az eltűnt iratok hasznosak lehettek volna védekezése szempontjából, mivel felperesként a Törvényszék előtt nem hivatkozott a CFK-val kötött megállapodás hiányára alapított jogalapra, amit az iratokba való betekintés hiányában is megtehetett volna, miközben a fellebbező e jogalapra korábban, a Bizottság előtt hivatkozott, illetve az elvesztett iratok tartalmát már senki nem tudja meghatározni.

42 A fellebbező a második jogalap ötödik részében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék semmiféle érdeklődést nem mutatott az elveszett iratok iránt azon indokból, hogy a fellebbező által a tagállamok közötti kereskedelem érintettségének hiányára vonatkozóan felhozott érdemi jogalapot már elutasította, miközben nem ismerte az elveszett iratok tartalmát, vagyis nem zárhatta ki, hogy ezek az iratok lehetővé tehették volna a fellebbező számára, hogy akár az ügy érdemére, akár pedig a bírság összegére vagy az eljárás szabályszerűségére vonatkozóan további érveket, sőt teljesen új jogalapokat hozzon fel.

43 A fellebbező a harmadik jogalap első részében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék nem válaszolt arra az érvére, mely szerint a fent hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet ellenére meg kellett volna hallgatni őt a vitatott határozat meghozatala előtt, mivel a közigazgatási eljárás során olyan szabálytalanságokra került sor, amelyek az iratbetekintés e határozat elfogadásának szakaszát megelőző szakaszbeli hiányából eredtek, továbbá érintették az e határozattal kapcsolatos előkészítő intézkedések érvényességét, e szabálytalanságokat pedig a Törvényszék a vitatott határozat meghozatala előtt, a T-30/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítéletében megállapította.

44 A fellebbező e jogalap második részében azt kifogásolja, hogy a Törvényszék nem volt hajlandó elismerni, hogy a Bizottság a vitatott határozat elfogadása előtt köteles meghallgatni az érintett vállalkozást, amennyiben a Törvényszék ítélete – még ha azt eltérő eljárás keretében is hozta – olyan szabálytalanság fennállását állapította meg, amely érintette a megsemmisített határozattal kapcsolatos előkészítő intézkedéseket. Ezzel összefüggésben a fellebbező emlékeztet a fent hivatkozott T-30/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítéletre, és hangsúlyozza, hogy a jelen ügyben lefolytatott eljárás során ugyanolyan szabálytalanságok történtek, mint amilyeneket a Törvényszék az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben megállapított. A Bizottság az EK 233. cikk alapján köteles lett volna a Törvényszék által hozott ítéletből eredő valamennyi következtetést levonni. Még ha a Törvényszék a hitelesítés hiánya miatt semmisítette is meg a 91/298 határozatot, a Bizottságnak figyelembe kellett volna vennie a fent hivatkozott T-30/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítéletet is, amely jogerősen megállapított egy másik eljárási szabálytalanságot. A Bizottságnak tehát a fellebbező szerint a Törvényszék által megállapított ezen eljárási szabálytalanságot is orvosolnia kellett volna az eljárás szabályossá tétele érdekében, ezért pedig biztosítania kellett volna a fellebbező számára az iratbetekintést, és lehetővé kellett volna tennie számára, hogy a vitatott határozat elfogadása előtt megtehesse valamennyi írásbeli és szóbeli észrevételét.

45 A Bizottság vitatja a fellebbező által a fentiek szerint előadott jogalapok és érvek elfogadhatóságát és megalapozottságát.

A Bíróság álláspontja

46 A Bizottság állításával ellentétben a fellebbező az iratbetekintési jog megsértésére alapított jogalapjával nem a Törvényszék által végzett ténybeli mérlegeléseket, hanem azokat a szabályokat kifogásolja, amelyeket a Törvényszék az azon dokumentumok hasznosságával kapcsolatos bizonyítási teher kérdésében alkalmazott, amelyeknek egy része elveszett. Az a kérdés, hogy a Törvényszék helyes jogi kritériumot alkalmazott-e annak mérlegelése során, hogy e dokumentumok a fellebbező védekezése szempontjából mennyire voltak hasznosak, olyan jogkérdésnek minősül, amelyre kiterjed a Bíróság fellebbezés keretében végzett felülvizsgálati joga (lásd ebben az értelemben a C-403/04. P. és C-405/04. P. sz., Sumitomo Metal Industries és Nippon Steel kontra Bizottság egyesített ügyekben 2007. január 25-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-729. o.] 40. pontját, valamint a C-413/06. P. sz., Bertelsmann és Sony Corporation of America kontra Impala ügyben 2008. július 10-én hozott ítéletének [EBHT 2008., I-4951. o.] 117. pontját).

47 A védelemhez való jog mint alapvető jog azon általános jogelvek szerves részét képezi, amelynek tiszteletben tartását a Bíróság biztosítja (C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-123. o.] 64. pontja).

48 A Bizottság előtt folyamatban lévő olyan eljárásban, amelynek tárgya valamely vállalkozással szemben a versenyszabályok megsértése miatt bírság kiszabása, a védelemhez való jog tiszteletben tartása megköveteli, hogy az érintett vállalkozásnak a közigazgatási eljárás során lehetősége legyen hatékonyan kifejteni álláspontját a felhozott körülmények valószerűségéről és jelentőségéről, valamint a Bizottság által a Szerződés megsértésének fennállására vonatkozó állításának alátámasztására felhasznált dokumentumokról (a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet

66. pontja). E jogokat az Európai Unió Alapjogi Chartája 41. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontja biztosítja.

49 Mint azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 405. pontjában helyesen felidézte, az iratbetekintési jog magában foglalja, hogy a Bizottság lehetőséget biztosít az érintett vállalkozás számára a vizsgálati iratai között található valamennyi olyan dokumentum vizsgálatára, amely hasznos lehet a védekezése szempontjából. Ezek magukban foglalják mind a terhelő, mind a mentő körülményeket tartalmazó iratokat, kivéve a más vállalkozások üzleti titkait, a Bizottság belső iratait és egyéb bizalmas jellegű információkat (a fent hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 315. pontja, valamint a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 68. pontja).

50 Az iratbetekintési jognak a határozathozatalt megelőző eljárás során történő megsértése főszabály szerint alapot adhat a határozat megsemmisítésére, amennyiben ez megsértette a védelemhez való jogot (a fent hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 317. pontja).

51 Ilyen esetben a bekövetkezett jogsértést nem orvosolja önmagában az, hogy a bírósági eljárás során lehetőség nyílt a betekintésre (a fent hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 318. pontja). Mivel ugyanis a Törvényszék által végzett vizsgálat a felhozott jogalapok bírósági felülvizsgálatára korlátozódik, e vizsgálatnak nem célja és nem is eredménye az ügyre vonatkozóan a közigazgatási eljárásban lefolytatott teljes körű vizsgálat helyettesítése. Másfelől az ügy egyes irataink késve történő megismerése nem hozza a Bizottság határozata ellen jogorvoslattal élő vállalkozást olyan helyzetbe, amelyben akkor lett volna, ha ugyanezen iratokra az intézményhez címzett írásbeli és szóbeli észrevételeinek megtétele alkalmával támaszkodhatott volna (lásd a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 103. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

52 Amennyiben az ügy irataiba, közelebbről pedig a mentő körülményeket tartalmazó iratokba való betekintés a bírósági eljárás szakaszában biztosított, az érintett vállalkozásnak nem azt kell bizonyítania, hogy amennyiben hozzáfért volna a nem közölt iratokhoz, a Bizottság határozatának tartalma más lett volna, hanem csupán annyit, hogy a szóban forgó iratok a védekezése szempontjából hasznosak lettek volna (a C-199/99. P. sz., Corus UK kontra Bizottság ügyben 2003. október 2-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-11177. o.] 128. pontja; a fent hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 318. pontja, valamint a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 131. pontja).

53 Jóllehet a Törvényszék helyesen idézte fel ezeket az elveket, a megtámadott ítélet 481. pontjában mégis arra a következtetésre jutott, hogy „még ha a felperesnek nem is volt hozzáférése a vizsgálat iratai között található valamennyi irathoz, e körülmény nem akadályozta meg a Bizottság által a kifogásközlésben és a [vitatott] határozatban foglalt érdemi kifogásokra vonatkozó védekezésében”.

54 E következtetés levonása előtt a Törvényszék előzetesen megvizsgálta az említett határozatban foglalt kifogásokat és az e kifogások alátámasztása érdekében előadott tényleges bizonyítékokat. Az ilyen eljárás nem kifogásolható, mivel e körülmények alapján kell

értékelni, hogy a többi dokumentum mennyire bizonyult hasznosnak a védekezés szempontjából.

55 Ugyanakkor a Törvényszék többek között a megtámadott ítélet 262. pontjában megfogalmazott azon megfontolásra alapította a következtetését, mely szerint „[m]ivel a felperes a keresetben egyetlen olyan érvet sem adott elő, amely kétségbe vonná a Bizottság által a [vitatott] határozatban kifogásolt megállapodás létét, semmi nem enged[ett] arra következtetni, hogy a hiányzó részaktákban olyan elemeket találhatott volna, amelyek alapján kétségbe vonhatta volna a Bizottság megállapításait”.

56 Emlékeztetni kell arra, hogy – mint az a vitatott határozat 49. pontjából kiderül – a fellebbező és a CFK a Bizottság előtti közigazgatási eljárás során vitatta, hogy köztük megállapodás állna fenn. A fellebbező többek között azt állította, hogy egyoldalúan támogatta a CFK tevékenységeit olyan időpontban, amikor e tevékenységek felvásárlását tervezte.

57 Ezenkívül a fellebbező a keresetlevelének elkészítésekor nem tekinthetett be a CFK ügyiratába, ami megmagyarázhatja, hogy a keresetében miért nem vitatta ilyen megállapodás fennállását.

58 Mindazonáltal nem kifogásolható a féllel szemben, ha olyan jogalapokra hivatkozik, amelyek az eljárás során merültek fel, mint azt a Törvényszék eljárási szabályzata 48. cikkének 2. §-a is kimondja.

59 Jelen esetben a fellebbező csak 2005 során foglalhatott állást az 1989 során lefoglalt dokumentumokról. Ugyanakkor bizonyos számú részakta elvesztése, valamint az e részakták tartalmáról szóló lista hiánya folytán nem volt lehetősége megvizsgálni, hogy a hiányzó dokumentumok hasznosak lehettek volna-e a védekezése szempontjából, következtésképpen pedig hivatkozhatott volna-e azokra.

60 A dokumentumok elvesztéséből eredő, a védelemhez való jogot érintő következmények annál inkább jelentősek, hogy a Bizottság szerint a hiányzó részakták valószínűleg a Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. L 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 11. cikke alapján kibocsátott információkérésekre adott válaszokat, vagyis a CFK válaszait is tartalmazták. Nem kizárt tehát, hogy a fellebbező e részaktákban olyan adatokat találhatott volna, amelyek megerősítik a közigazgatási eljárás során általa kifejtett álláspontot.

61 Hangsúlyozni kell, hogy jelen esetben nem néhány olyan hiányzó dokumentumról van szó, amelyek tartalma más forrásokból rekonstruálható lett volna, hanem egész részaktákról, amelyek – amennyiben a Bizottságnak a jelen ítélet 60. pontjában említett feltételezése helyes – a Bizottság előtt folytatott eljárás meghatározó jelentőségű iratait tartalmazhatták, és amelyek a fellebbező védekezése szempontjából relevánsak lehettek volna.

62 Ebből következik, hogy a megtámadott ítélet 263. pontjában tett azon megállapítással, mely szerint az a körülmény, hogy a fellebbező nem tekinthetett be a vizsgálati ügyiratban található valamennyi dokumentumba, nem akadályozta meg őt a védekezése előadásában, a Törvényszék a védelemhez való jog Bizottság általi megsértésével kapcsolatban tévesen alkalmazta a jogot, valamint feltételezésekből indult ki azon hiányzó dokumentumok tartalmával kapcsolatban, amelyeket ő maga sem vizsgálhatott meg.

63 Az érintett vállalkozásnak a vitatott határozat meghozatala előtti meghallgatásával kapcsolatban – amelyre a fellebbező a fellebbezésének harmadik jogalapjában hivatkozik – emlékeztetni kell arra, hogy e meghallgatás a védelemhez való jog részét képezi. Márpedig a védelemhez való jog megsértését az adott ügy egyedi körülményei alapján kell megvizsgálni.

64 A Törvényszék a megtámadott ítélet 165. pontjában helyesen emlékeztetett arra, hogy amikor a Bizottság az EK 81. cikk (1) bekezdését megsértő vállalkozásokat szankcionáló határozatának kizárólag annak a biztosok testülete általi végleges elfogadása alakiságát érintő eljárásjogi hiba miatti megsemmisítését követően olyan új határozatot fogad el, amelynek tartalma lényegében megegyezik a korábbi határozatéval, és ugyanazokon a kifogásokon alapul, nem köteles az érintett vállalkozásokat újból meghallgatni (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 83–111. pontját).

65 A jelen esetben ugyanakkor a fellebbező meghallgatásának kérdése nem választható el az iratbetekintéstől. Jóllehet ugyanis a vitatott határozatnak lényegében ugyanaz a tartalma és ugyanazokon a kifogásokon alapul, mint amelyeket a Törvényszék által az eljárás későbbi szakaszában elkövetett eljárási hiba – vagyis a biztosok testülete általi szabályszerű hitelesítés elmaradása – miatt megsemmisített első határozat alapul vett, ez nem változtat azon, hogy a Bizottság ezen első határozat elfogadása során olyan hibát is elkövetett, amely jóval megelőzte az utóbbi hibát. Mint az ugyanis a jelen ítélet 17. pontjából kiderül, nem vitatott, hogy a Bizottság az első határozat elfogadásához vezető közigazgatási eljárás során nem adta át a fellebbezőnek az ügyiratban szereplő valamennyi dokumentumot, különösen pedig a mentő körülményeket tartalmazó dokumentumokat.

66 Márpedig, mint azt a jelen ítélet 17. pontja felidézte, a Törvényszék a fent hivatkozott T-30/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben és a fent hivatkozott T-36/91. sz., ICI kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítéletekben a jelen ítélet 12. pontja szerinti 91/297 határozattal kapcsolatban – amely összefügg a vitatott a határozattal és ugyanazon kifogásközlés tárgyát képezte – megállapította, hogy a Bizottság a közigazgatási eljárás során megsértette a védelemhez való jogot, mivel az érintett vállalkozásnak nem biztosított megfelelő hozzáférést a dokumentumokhoz, nevezetesen pedig azokhoz, amelyek e vállalkozás védekezése szempontjából hasznosak lehettek volna. Következésképpen a Törvényszék megsemmisítette e határozatokat, emlékeztetve többek között arra, hogy egyrészt a versenyjogi ügyekben az iratbetekintés a védelemhez való jog érvényesülését szolgáló eljárási biztosítékok egyike, másrészt pedig annak szükségességére, hogy részletes listát kell összeállítani az ügyiratban szereplő dokumentumokról annak érdekében, hogy az érintett vállalkozás mérlegelni tudja annak lehetőségét, hogy betekintést kérjen azokba a konkrét dokumentumokba, amelyek a védekezése szempontjából hasznosak lehetnek (a fent hivatkozott T-30/91. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítélet 59. és 101. pontja, valamint a fent hivatkozott T-36/91. sz., ICI kontra Bizottság ügyben 1995. június 29-én hozott ítélet 69. és 111. pontja).

67 E körülmények és a Bíróság azon ítélkezési gyakorlata ellenére, amely megerősítette az ügyiratba, különösen pedig a mentő körülményeket tartalmazó iratokba való betekintés fontosságát (lásd többek között a C-51/92. P. sz., Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben 1999. július 8-án hozott ítéletet [EBHT 1999., I-4235. o.]), a Bizottság ugyanazt a határozatot, mint amelyet a Törvényszék a szabályszerű hitelesítés hiánya miatt semmisített meg, anélkül fogadta el, hogy újabb közigazgatási eljárást indított volna, amelynek keretében meghallgatta volna a fellebbezőt, miután betekintést enged neki az ügyiratba.

68 Ebből következik, hogy a Törvényszék azáltal, hogy nem vette figyelembe az ügy egyedi körülményeit, különösen pedig abból indult ki, hogy az első határozatot a szabályszerű hitelesítés hiánya miatt semmisítette meg, a második határozat pedig ugyanazokat a kifogásokat tartalmazta, tévesen állapította meg, hogy a fellebbező meghallgatása nem volt szükséges. Így tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nem sértette meg a védelemhez való jogot, amikor a vitatott határozat elfogadása előtt nem hallgatta meg a fellebbezőt.

69 E megfontolásokból következik, hogy a második és a harmadik fellebbezési jogalap megalapozott, a megtámadott ítéletet pedig hatályon kívül kell helyezni, amennyiben a Törvényszék ezen ítéletben elmulasztotta a védelemhez való jog megsértése miatt megsemmisíteni a vitatott határozatot.

70 Mivel a második és a harmadik jogalap megalapozottságának elismerése a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését eredményezi, az első fellebbezési jogalapot nem kell megvizsgálni.

A vitatott határozat elleni keresetről

71 Az Európai Unió Bírósága alapokmányának 61. cikke szerint, ha a fellebbezés megalapozott, a Bíróság a Törvényszék határozatát hatályon kívül helyezi. Ha a per állása megengedi, az ügyet maga a Bíróság is érdemben eldöntheti. Jelen esetben ez a helyzet.

72 A jelen ítélet 47–69. pontjából következik, hogy a kereset megalapozott, a vitatott határozatot pedig a védelemhez való jog megsértése miatt meg kell semmisíteni.

A költségekről

73 A Bíróság eljárási szabályzatának 122. cikke értelmében, ha a fellebbezés megalapozott, és a Bíróság maga hoz a jogvita kapcsán végleges határozatot, a Bíróság határoz a költségekről. Ugyanezen eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a értelmében, amely a 118. cikk alapján a fellebbezési eljárására is alkalmazandó, a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a Bizottság az általa felhozott jogalapok többsége tekintetében pervesztes lett, a fellebbező pedig kérte a költségek viselésére kötelezését, a Bizottságot kell kötelezni a saját költségein kívül a fellebbező részéről mind az elsőfokú eljárás, mind pedig a fellebbezés során felmerült költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) **A Bíróság a Törvényszék T-58/01. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 2009. december 17-én hozott ítéletét hatályon kívül helyezi.**

2) **A Bíróság az EK-Szerződés 81. cikkének alkalmazására vonatkozó, 2000. december 13-i 2003/5/EK bizottsági határozatot (COMP/33.133 – B: „nyersszóda – Solvay, CFK” ügy) megsemmisíti.**

3) **A Bíróság az Európai Bizottságot kötelezi mind az elsőfokú, mind pedig a fellebbezési eljárás során felmerült költségek viselésére.**

Aláírások